

ויגש חט"ו שיחה ב'

בפרשתנו אין הכרח איזה מהשבטים היו גיבורים, ולכן מביא רש"י את ב' הפירושים. בפרשת מטות ודברים משמע שבני גד היו מהגיבורים (שלכן "חלוצים תעברו"). וב"זאת הברכה" מסתבר שהכפל הוא חלק מהברכה, ולכן מפרש רש"י רק פירוש אחד – שכפל שמות החלשים לחזקם ולהגבירם.

ברש"י (מז, ב): "מקצה אחיו: מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גבורים שאם יראה אותם גבורים יעשה אותם אנשי מלחמתו... ואלה הם ראובן שמעון לוי יששכר ובנימין. אותם שלא כפל משה שמותם כשברכם. אבל שמות הגבורים כפל... זהו לשון ב"ר שהיא אגדת א"י אבל בגמרא בבליית שלנו (ב"ק צב) מצינו שאותם שכפל משה שמותם הם החלשים ואותן הביא לפני פרעה, ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא טעם יש בדבר כדאיתא בב"ק, ובברייתא דספרי שנינו בזאת הברכה כמו בגמרא שלנו".

צריך להבין את אריכות לשון רש"י. ומדוע ב"זאת הברכה" מפרש רק פירוש אחד - שכפל שמות החלשים לחזקם ולהגבירם, ובפרשת מטות ודברים מפרש שגד הוא מהגיבורים.

וביאור החילוק בין פרשתנו למטות ודברים: בפרשתנו אין הכרח לפרש איזה היו הגיבורים, ולכן מביא רש"י את שני הפירושים. אך בפרשת מטות ודברים מוכרח שגד היו מהגיבורים שלכן אמר להם משה "חלוצים תעברו". ואין מזה סתירה לפירוש הב' בפרשתנו (שמפרש שגד היו מן החלשים) שהרי בפרשתנו מדובר על גד בן יעקב, ולא על שבט גד מאתיים וחמישים שנה אחר גד בן יעקב.

והביאור בנוגע לפרשתנו ו"זאת הברכה": בפרשתנו אין התורה מספרת איזה חמישה אנשים לקח, אך מסתבר שהתורה חילקתם במקום אחר. והוא ב"זאת הברכה". ועל זה מביא רש"י ב' פירושים. הראשון והעיקרי הוא "אותם שלא כפל משה שמותם", שלפי"ז הובדלו ה' שבטים (משא"כ לפירוש הב' הובדלו ו' שבטים, ורק ששמו של יהודה נכפל מטעם אחר). אך לפירוש זה קשה שהרי שמעון ולוי הרגו את כל עיר שכם (וא"כ קשה לומר שהם מהחלשים), ולכן מביא פירוש ב' שהם היו גיבורים.

אך ב"זאת הברכה" משמע שכפל את החלשים, שאז הכפל הוא חלק מהברכה, ומתאים לתוכן "זאת הברכה". ומתאים ל"גמרא בבליית שלנו" שענינה לבאר כל דבר באריכות. משא"כ לפירוש הב' שכפל את

הגיבורים, הכפל בשמותם אינה אריכות בברכות משה אלא ענין נוסף, שהתורה מדגישה את חשיבותם. וזה מתאים ל"ב"ר שהיא אגדת ארץ ישראל", שענינה קיצור, ולכן מפרשים שברכות משה היו בקיצור. ו"בברייתא דספרי" - שברייתא ענינה לבאר דברי המשנה באריכות, שלכן מפרשים כמו גמרא שלנו, שנינו בה ב"זאת הברכה" כמו "בגמרא בבליית שלנו", שהטעם שמפרש כלשון הב' הוא כי הפירוש הוא בנוגע ל"זאת הברכה", וכנ"ל שם ניחא יותר לפרש שהכפל הוא חלק מהברכה.